

qui adhuc lacte potantur: non solido cibo pascunt: sed illis dico qui iam manducant solidum cibū: Jam vident esse pfecti: quia intelligunt equalitatē verbi cum patre. Ad hoc non sic vident: quomō videndum est facie ad faciē: adhuc ex parte in enigmate. Currant ergo: qz cum via finita fuerit: tūc redimus ad patriam. Currant currant: extendant se. Quorūq; pfecti hoc sapiam. Et si qd alif sapitis: h quoq; vobis deo reuelabit. Si forte erras in aliq; qre nō redis ad lac matris: Quia si nō extollimini: quia si non exaltatis cor vestrū: quia si nō ingredimini in mirabilib⁹ sup vos: sed seruatis humilitatē: reuelabit vobis de⁹ qd aliter sapitis. Si autē hoc ipsum qd aliter sapitis de fendere vultis: et p̄naciter astruere: et contra p̄ces ecclesie: sit vobis maledictū hoc quod dixit: sup matrem cum estis et foris a lacte separabimini: foris a visceribus matris fame moriemini. Si autem pseueraueritis i pace catholica: si quid forte aliter sapitis q̄ oportet sapere: deus vobis reuelabit humilib⁹. Quare? Quia deus supbis resistit: humilib⁹ autē dat gratiā. Ideo ad hoc conclusit psalmus. **Speret israel in domino: ex hoc nūc et vsq; in seculum.** Qd em̄ scriptū ē grece: απο του πο̄υ και εως του αιω̄νος: h ē positū: ex h nūc et vsq; in seculū. Sz nō sēp seculi nomē hoc seculū significat: sed aliquādo eternitatē: quia eternū duobus modis intelligit: vsq; in eternū: id est aut semp sine fine: aut quousq; veniamus ad eternitatē. Hic ergo quomodo intelligendū est: Quousq; veniamus ad eternitatē? speremus in domini deum: quia cum venerimus ad eternitatē iam spes nō erit: sed ip̄a res erit.

Explicit Tractatus de ps. CXXX.

Incipit Tractatus de ps. CXXXI.

Iustum quidē erat carissimi: vt fratrem potius audirem⁹ colligā meū: p̄sentem omnibus nobis. Et modo nō negavit: sed distulit. Et ideo hoc indico caritati vestre: vt mecū p̄missum teneatis. Nō fuit autē absurdum caritati vestre: vt prior obtemperarē iubenti. Extorsit em̄ mihi vt esset modo auditor meus: eo sane pacto vt et ego sim ip̄ius: quia in ip̄a caritate omnes eius auditores sumus: qui vnus nobis in celo magister est. Ergo animū intendite ad psalmū: quem in ordine sicut notis tractandū habemus. **Est etiam ipse p̄notat. Canticū graduū. Et aliquāto**

ceteris sub eodē titulo plior. Nō ḡ imoremur: nisi vbi necessitas coegerit: vt totū si dñs p̄miserit explicare possim⁹: qz et vos nō tāq; rudes oīa debet⁹ audire: aliqd et de p̄teritū auditionib⁹ adiuuare nos debet⁹: ne omnia tanq; noua a nobis dici necesse sit. Et noui quidē esse debem⁹: quia vetustas nobis obupere nō debet: sed etiā crescendū et p̄ficiendū est. Be ipso quippe p̄fectu ait aplūs. Et si exterior homo noster corrūpitur: sed interior renouat de die in diem. Non sic p̄ficiamus vt ex nouis veteres efficiamur: sed ip̄a nouitas crescat.

Expositio psalmi.

Emento domine David: et

Dominis mansuetudinis eius. Sicut iuravit domino: vo-

tum vouit deo Jacob. David fm fidem rerū gestarū vnus homo erat: rex isrl: filius Jesse. Erat quidē et ip̄e mansuetus: sicut eū indicat atq; cōmendat scriptura diuina: et ita mansuetus vt nec p̄secutori suo Sauli malū pro malo reddiderit. Seruauit autē erga eū tantā humilitatē: vt illum regem fateret⁹: se autē canē: et nō p̄terue: nec supbe cū esset in deo potentior: r̄n̄debat regi: sed euz placare potius affectabat humilitate q̄ cōcitare supbia. Etiam in potestate dar⁹ ē ei Saul: et h a dño deo vt ei faceret quicqd vellet. Sed qz non p̄ceptū illi erat vt occideret: sed tm̄ in potestate datum illi erat. Licet autē homini vti potestate sua: ad lenitatem potius deflexit qd ei deus concessit: qui si vellet occidere: careret inimico. Sed quomō diceret: Dimitte mihi debita mea: sic et ego dimitto debitorib⁹ meis. In speluncam intrauit Saul vbi erat David: nesciens q̄ ille esset David: ad necessaria ventris ille intrauit: surrexit David sensim et lente post ip̄m: precidit illi de veste panniculū quem illi ostēderet: vt nosset q̄a habebat illum in potestate: et non necessitate: sed voluntate pepcerat: et noluit occidē. Forte ipsam mansuetudinē commendauit modo dicens: **Emento domine David et omnis mansuetudinis eius.** Hoc fm rerū gestarū fidem quā scriptura diuina vt diximus continet: Sed solemus in psalmis nō ad litteram attendere sicut in omni p̄phetia: sed p litteram scrutari mysteria. Et meminit caritas vestra: quia cuiusdā hominis vocem in omnib⁹ psalmis solemus audire: quia vnus habet caput et corpus. Caput autem in celo est: sed corpus in terra:

ad seipm ptinebant: Nō introibo in tabernaculū dom' mee donec inueniā. Quid? Cū inueneris locū dño: intrabis i tabernaculū tuū: An ipm erit tabernaculū tuū: vbi iueneris locuz dño: Quare: Quia ipse eris locus dñi: et cum eis qui fuerint locus dñi vñs eris. Abstineamus ergo nos fratres a possessione rei priuate: aut ab amore si non possum' a possidēde: et facim' locum dño. Multū est a me ait aliquis: Sed vide qd sis facturus locum dño. Si vellet apud te hospitū habere aliquis senator: non dico senator: pcurator alicui' magni fm seculū: et diceret: offendit me quiddā in domo tua: et si amares: hoc auferres tñ: ne eum offenderes ad cui' amicitia ambires. Et qd tibi pdest homis amicitia? Forte ibi non soluz vllū auxiliū: sed et piculū inuenires. Nam multi non picitabant anteq' maiorib' iungerent: exoptarūt maiorū amicitias: vt maiora picula incurrerēt. Securus opta amicitia chasti: Hospitari apud te vult: fac illi locum. Quid est fac illi locū? Noli amare tempm: illū ama. Si te amaueris claudis cōtra illū: si ipm amaueris: aperis illi. Si aut aperueris et intrauerit: nō peries amando te: si inueneris cū amate. Si introiero i tabernaculū domus mee: si ascendero super lectū strati mei. Priuata em̄ res ipa vbi homo acquiescit: supbos facit. Ideo dixit: si ascendero. In rē quā priuati quisq' possidet: necesse est supbus sit. Inde se em̄ tēdit hō ad hominē: cū ambo sint caro. Quid ē hō fratres: Caro. Et qd est alter hō: Altera caro. Et tñ caro diues extēdit se contra carnē pauperē: quasi aliqd illa caro attulerit: qñ nata est: aut aliqd auferat: qñ morit. Ad hoc plus habuit: vt plus timeret. Iste autē q vult inuenire locū dño dicit: Si ascēdero sup lectū strati mei: si dederō somnuz oculis meis. Multi em̄ cū dormiūt nō faciunt locum dño. Tales excitat ap'ls: Surge qui dormis: et exurge a mortuis: et illuminabit te christ'. Et alio loco. Nos autē qui dei sum' vigilem': et sobriū sum'. Nā q dormiūt: nocte dormiūt: et q iebriāt: nocte ebriū sunt. Noctē dicēs inq'ratē: in q illi obdormiūt cupiēdo ista terrena. Et omnes iste felicitates q vident' seculi somnia sunt dormitiū. Et quō qui videt thesauros in somnis dormiēs diues est: sed euigilabit et pauper erit: Sic omnia ista vana hui' seculi: de quib' homies gaudēt: i somno gaudēt: cui glabūt qñ nolūt: si nō mō euigilāt qñ vtile

est: et inueniēt somnia illa fuisse: et trāsisse sicut dicit scriptura: veluti somnū exurgēt. Et alio loco. Dormierūt somnū suū: et nihil inuenerūt omnes viri diuitiarū in manib' suis. Dormierūt somnū suū: finit' est somnus: et nihil inuenerūt in manib' suis: qz in somnis videbāt diuitias transiuras. Iste q vult inuenire locum dño: dixit etiā: si dederō somnū oculis meis. Sūt autē quidā qui nō dormiūt: s' dormitāt: Aliquātū retrahūt se ab amore tpaliū: et rursus reuoluūtur in eum: qsi dormitātes caput crebro inclināt. Euigila: excute somnū: dormitādo casurus es. Nō vult psalmus oculis suis dare somnū: nec palpebris dormitātionē: eum qui vult inuenire locuz domino. Nec requiē inq' tēporib' meis. A rege tempoz somnus venit ad oculos. Tempora circa oculos sunt: veluti futur' somnus grauedo tempozū est. Nā omnib' dormituris grauari tempora incipiūt: et cum senserint sibi grauari tempora: iam iminet somnus: Qui si dand' ē oculis: dat requiē tempozib' suis: et venit somn'. Si non dederit requiē tempozib' suis nō venit somn'. Cū ergo cepit te aliqd tpale delectari ad peccatū: iam grauant' tibi tempora. His euigilare et nō dormire: nec dormitare: Noli te credere tali delectatiōi: maiores dolores habebit q' suauitates. Ista cogitātiōe quasi cōfricās frontē: excutis somnū: et paras locū dño: donec inuenias locū dño: tabernaculū deo Jacob. Nā q aliqui dicūt: tabernaculū dei dom' dei: et domus dei tabernaculū dei: distinctius tñ accipit fratres carissimi tabernaculū ecclesia fm hoc tempus. Bonus autē ecclia celestis hierim quo ibimus. Tabernaculū em̄ tanq' militatiū et pugnatiū: tabernaculū militū in pinctu in expeditione. Vñ cōtubernaes dicunt' milites: quasi tabernacula eadē habitātes. Nā diu ergo habem' hostē cum quo pugnem': tabernaculū deo facim'. Cū autē trāsierit tēpus pugne: et venerit pax illa q pcellit omnē intellectū: sicut dicit ap'ls: Et pax dei q pcellit omnē intellectū. Quātūcūq' em̄ cogitaueris de pace illa: minus eā capit animus adhuc in ista corpis grauedine cōstitutus: cū venerit illa patria: iam dom' erit: null' aduersari' temptabit vt tabernaculū vocef: nō pcedem' ad pugnādū: s' pmanebim' ad laudandū. Quid em̄ dicit de illa domo: Beati q habitāt in domo tua: in secula seculoz laudabūt te. In tabernaculo

Quid enim dicis de diabolo? Ille homicida erat ab initio: et in veritate non stetit. Diaboli ergo pedes non steterunt. Item de superbis quod dicit: Non veniat mihi pes superbie: et manus peccatorum non moveant me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare. Ergo dominus dei: cuius pedes stant. Unde ille gaudens Jobes quod ait: Qui habet sponsam sponsum est: amicus autem sponsi stat et audit eum. Si non stat: non audit eum. Et gaudio gaudet propter vocem sponsi. Merito stat: quia propter vocem sponsi gaudet. Nam si propter vocem suam gauderet: caderet. Jam videtis quare ceciderunt: qui ad vocem suam gaudent. Amicus autem ille sponsi dicebat: Hic est qui baptizat. Quidam dicunt: nos baptizamur: ad vocem suam stare gaudentes non potuerunt: et non pertinent ad istam domum: de qua dicit: ubi steterunt pedes eius. **Exurge domine in requiem tuam: Dominus dormienti dicit: exurge. Jam nostis quos dormiuit: et quis surrexit. Ipse enim quodam loco dicit in psalmo: Dormiui conturbatus. Bene illi dicit: Exurge domine in requiem tuam. Ita non conturbaberis: quia christus surgens a mortuis: iam non moritur: et mors ei ultra non dominabitur. Ipius est vox in alio psalmo: Ego dormiui et somnum cepi et exurrexi: quoniam dominus suscepit me. Ipse dormiuit: ipsi dicit: Exurge domine in requiem tuam. Tu et arca sanctificationis tue. Id est exurge: ut exurgat et arca sanctificationis tue quam sanctificasti. Ipse caput nostrum: arca eius: ecclesia eius. Surrexit prior: surgat et ecclesia. Non autem auferet sibi resurrectionem corpus promittere: nisi si prius exurgeret caput. Exurge domine in requiem tuam: tu et arca sanctificationis tue. Et corpus christi quod ex Maria natus est: intellectus est a quibusdam arca sanctificationis: ut hoc diceret: Exurge domine in requiem tuam: tu et arca sanctificationis tue: cum corpore exurge: ut palpent qui non credebant. Exurge domine in requiem tuam: tu et arca sanctificationis tue. **Sacerdotes tui induantur iustitiam: et sancti tui letentur.** Te exurgente a mortuis: et eunte ad patrem: regale illud sacerdotium induas fide: quia iustus ex fide vivit: et accepto pignore spiritus sancti: letentur membra spe resurrectionis que precessit in capite. Eius enim apostolus dicit: Spe gaudentes. Propter David servum tuum: non auertas faciem christi tui. Hoc deo patri dictum est: Propter David servum tuum: non auertas faciem christi tui. Crucifixus est**

dominus in Judea: crucifixus a iudeis: ab ipsis turbatus dormiuit. Inter quorum seueritiam manus dormiuit: ad eos iudicandos surrexit. Et dicit quodam loco: Exsurgens mecum reddam illis: et reddidit: et redditus est. Nam quanta postea iudei passi sunt: occiso domino norunt ipsi: De ipsa civitate ubi illum occiderunt omnes expulsi sunt. Quid ergo? Etiam omnes de stirpe David perierunt: et de tribu iuda: Non. Nam crediderunt inde aliqui: et multa milia hominum crediderunt inde: et hoc iam post resurrectionem domini. Seuerunt ut crucifigerent: et postea ceperunt videre fieri miracula in nomine crucifixi: et plus contremuerunt tantum posse eius nomen: qui quasi inter manus eorum nihil poterat: et contuncti corde iam credentes diuinitatem occultam fuisse in illo quem ceteris similem hominum putauerunt: et consilium petentes ab apostolis audierunt: Agite penitentiam: et baptizet unusquisque vestrum in nomine domini nostri Iesu christi. Ergo quia ad iudicandos eos a quibus crucifixus est surrexit christus: et auertit faciem suam a iudeis: et conuertit ad gentes: tanquam rogatus deus propter reliquias israel: et dicit ei: Propter David servum tuum: non auertas faciem christi tui. Si palea damnata est: frumenta colligantur: Reliquie salue sunt: sicut dicit Esaias: Et plane facte sunt reliquie salue. Inde erant duodecim apostoli: inde plus quam quingenti fratres: quibus se dominus demonstravit post resurrectionem: inde tot milia baptizata: que precia rerum suarum ante pedes apostolorum ponebant. Ergo impletum est quod hic rogatus est deus. Propter David servum tuum: non auertas faciem christi tui. **Iuravit dominus david in veritate et non penitebit eum.** Quid est iuravit: Promissum pro seipso firmavit. Quid est non penitebit eum: Non mutavit. Non enim dolore penitentiae patitur: aut in aliquo fallit ut velit corrigere in quo erravit: sed quomodo hominem cum penitet mutare vult quod fecit: sic ubi audis: quia penitet deum mutationem ipsam spera. Aliter illam facit deus: quibus nomine penitentiae appellat: aliter tu. Tu enim facis: quia erraueras. Ille autem facit: quia vindicat: aut quia liberat. Mutavit regnum Saul cum peniteret eum: sicut dictum est: Et in eodem loco ubi scriptura dicit: penituit eum. Ibi paulo post dicit: Non enim sic est ut homo ut peniteat eum. Luz ergo mutat opera sua pro incommutabile consilio suo: propter ipsam non consilium: sed operis mutationem penitere dicit. Hoc autem sic promissum: ut non muta-

Alia lra. t Surge.

Alia lra. t exultent.

Alia lra. t non habet. t veritate. t frustrabit.

Alia lra
f. elegi.
Alia lra
no habet.

Hic habitabo quonia p̄legi eas.
Uidua eius benedicens bene
dicam: et pauperes eius saturabo
panibus. Omnis anima que itelligit se
 desertam omni auxilio: nisi soli dei: vidua
 est. Quomodo enim apostolus describit viduam?
 Que autem vere vidua est et desolata: spera-
 uit in dominum. Agebat autem de istis viduis
 quas omnes dicimus in ecclesia. Bixerat
 autem: que in delicijs agit viuens mortua e:
 et non illam numerauit inter viduas. Descri-
 bes autem viduas et sanctas: quid ait: Que
 autem vere vidua est et desolata: sperauit in
 domino: et persistit in precibus et obsecrationibus
 nocte ac die. Ibi subiecit. Que autem in de-
 licijs agit: viuens mortua est. Unde ergo
 vidua: Quia non habet auxilium aliunde:
 nisi solius dei. Ille que habent viros: qua-
 si supbiunt de auxilio viroꝝ. Deserte vi-
 dent vidue: et robustius est auxilium earum.
 Ergo tota ecclesia vna vidua est: siue in vi-
 ris: siue in feminis: siue in coniugatis: siue in
 maritatis feminis: siue in adolescentibus: siue
 in senibus: siue in virginibus. **Dis ecclesia**
vna vidua est: deserta in hoc seculo: si sen-
tit illud: si nouit viduitatem suam. Tunc enim
 auxilium presto est illi: **Nonne agnoscitis istam**
uiduam in euangelio fratres mei: cum dice-
ret dominus: oportere semper orare et non de-
ficere: Erat quidam iudex in ciuitate dixit: q̄
nec deum timebat: nec homines reuerabat: et
interpellabat eum quedam vidua quotidie
et dicebat: Vindica me de aduersario meo: et
interpellando quotidie vidua fregit illum.
Ait enim ipse iudex apud se: qui nec deum
timebat: nec homines reuerabat: Et si deum
non timeo: nec homines erubescio: vel propter
tedium quod mihi facit ista vidua vindica-
bo eam. Si audiuit iudex malus uiduam
 ne tedium pateret: deus non audit ecclesiam
 quam hortatur ut deprecetur: **Ite pauperes eius**
saturabo panibus. Quid est fratres? Simul
 pauperes et tunc saturabimur. **Multi presumen-**
tes de seculo: et supbi christiani sunt: adorant
christum: sed non saturant. Saturati enim sunt:
 et abundant in supbia sua. **De talibus dicit:**
Opprobrium eis qui abundant et despectio
supbis. Ista abundant: et ideo manducant:
 sed non saturant. **Et quid de illis dictum est**
in psalmo: Manducauerunt et adorauerunt
omnes diuites terre. Adorant christum: ve-
nerant christum: supplicat christo: sed non sa-
turantur sapientia et iusticia ipsius. Quare?
Quia non sunt pauperes. Pauperes autem: id est

humiles corde: quanto plus esuriunt: tanto
 plus manducant. Tanto autem plus esuriunt:
 quanto a seculo inanes sunt. Qui plenus
 est: quicquid illi daturus es respuit: quia ple-
 nus est. **Da mihi esurientem: da mihi de quibus**
dictum est: Beati qui esuriant et sitiunt iusticia: quoniam
ipsi saturabunt. Et erunt hi pauperes de quibus
 modo dicit: **Et pauperes eius saturabo panibus:**
 quod in ipso psalmo vbi dictum est: **Manducauerunt**
et adorauerunt omnes diuites terre: dictum est illic
et de pauperibus: et prius eo modo quod in isto psal-
mo: Edent pauperes et saturabunt: et lauda-
bunt dominum qui requirit eum. Ubi dictum est: **Manduca-**
uerunt et adorauerunt omnes diuites terre:
Ibi dictum est: Edent pauperes et saturabunt.
Quare quoniam diuites dicti sunt adorasse: satu-
rati non dicti sunt: quoniam autem pauperes dicti sunt:
saturati dicti sunt: Et unde saturati: Hec
saturitas fratres quibus est: Deus ipse est pa-
nis: Panis ut lac fieret descendit ad terram: et ait
illis: Ego sum panis viuus qui de celo descendi.
Ideo illic in psalmo: Edent pauperes et satura-
bunt. De quo saturabunt: Audi quid se-
quitur: Et laudabunt dominum qui requirit eum.
Estote ergo pauperes: estote in membris illius vi-
due: non sit auxilium vestrum nisi in vno deo.
Pecunia nihil est: non inde auxilium habebit.
Multi propter pecuniam precipitati sunt: multi propter
pecuniam perierunt: multi propter pecuniam multam
quasi si a raptoribus. Tunc eorum: si non haberent
quod quererent. Multi de amicis potentioribus pre-
sumpserunt: ceciderunt illi de quibus presumpserunt:
et inuoluerunt eos qui de se presumpserunt. Re-
spicite exempla generis humani. Quid ma-
gnum est quod vobis dicitur: Non solum de
scripturis ea loquimur: legite ea in orbe ter-
rarum: attendite non presumere de pecunia: de
amico hominis: de honore et iactantia seculi.
Tolle ista omnia: sed habes illa. Age deo gra-
tias si contemnis illa: Si autem inflaris inde:
noli attendere quoniam eris preda hominum: nam diabolus
preda es. Si autem de his rebus non presumpseris:
eris in membris illius vidue que est ecclesia: de qua dictum
est: Vidua eius benedicens benedicam: eris et pauper:
de quibus dictum est: Et pauperes eius saturabo pani-
bibus. Aliquam autem quod non est permittendum dicere:
Inuenis pauperem superbum: et diuitem humilem: quoti-
die patimur tales. Audis pauperem quasi gemen-
tem sub diuite: et quoniam potentior premit diues: tunc
illum humilem vides: aliquam nec tunc: si et tunc super-
bum: vnde vides quod esset: si aliquid haberet. Ergo
pauper dei in aio est: non in seculo. Procedit
aliquam homo huius plenam domum: vberes terras:
multa preda: multum aurum et argenti: nouit: quod in

